

Ми вважаємо, що соціальний інфантилізм проявляється в прагненні покласти відповідальність за прийняття рішень на інших, зайняти позицію “вічної дитини” і розглядається як недостатня активність особистості.

Роблячи висновок, можна зазначити, що в найбільш загальному вигляді “інфантилізм” визначається як затримка чи зупинка розвитку. Інфантилізм має різноманітну природу: конституційну, органічну, соматогенну, соціокультурну. При інфантилізмі з’являються порушення в мотиваційній сфері, в сфері інтересів, порушується поведінка, почуття відповідальності, обов’язку і морально-етичні норми. Таким чином, інфантилізм становить собою затримку формування особистості у системі відносин.

Список використаної літератури

1. Актуальные проблемы диагностики задержки психического развития детей / под ред. К. С. Лебединской. – М., 1982.
2. Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6-ти т. Т. 1. Вопросы теории и истории психологии / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1982.
3. Гудзовская А. А. Социально-психологическое исследование становления социальной зрелости : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05. – Самара, 1998. – 188 с.
4. Гурьева В. Виховання самодостатньої особистості через виховну систему життєвого самовизначення // Педагогічна скарбниця Донеччини. – 2004. – № 2. – С. 56–57.
5. М’ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посіб. / П. А. М’ясоїд. – 2-ге вид., допов. – К. ; Вища школа, 2001. – 487 с.
6. Соціальна педагогіка : словник-довідник / за заг. ред. Т. Ф. Алексеєнко. – Вінниця : Планер. – 2009. – 522 с.

О. С. Лящук,
м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ ЗЛАГОДИ ЯК СІМЕЙНОЇ ЦІННОСТІ

У статті розглянуто теоретичні аспекти формування у старшокласників інтернатних закладів злагоди як сімейної цінності.

Ключові слова: діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, інтернатні заклади, злагода, сімейні цінності.

Нестабільність, зниження духовності та моральності в суспільстві, кризова ситуація в сім’ї призвели до значного зростання кількості неблагополучних сімей і дітей, які залишилися без батьківського піклування, нагляду та контролю. Сфера шлюбно-сімейних взаємин посідає вагомe місце в структурі сімейних цінностей індивіда, сім’ї, та суспільства загалом.

Проблеми сім’ї і сімейно-шлюбних відносин завжди перебували в сфері інтересів сучасних соціальних та гуманітарних наук, а саме: філософії, соціології, демографії, економіки, психології, педагогіки тощо. У процесі історичного розвитку відносини сім’ї і суспільства, сім’ї й особистості постійно змінювалися під впливом панівного способу виробництва, способу життя, системи цінностей. Сімейні цінності спрямовані на задоволення потреб держави, розвиток і вдосконалення суспільних відносин. Нові покоління за допомогою традицій

отримують у спадок сімейні цінності як модель поведінки в сім'ї та суспільстві.

Фундаментальні дослідження в галузі підготовки молоді до сімейного життя були проведені О. Зрітневою, В. Кравцем, Л. Пайковою, Х. Рахимзодою та іншими. Психологічні аспекти готовності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до сімейного життя знайшли відображення в дослідженні О. Кізь.

Педагогічні аспекти проблеми підготовки вихованців інтернатних закладів до створення сім'ї вивчалися російськими науковцями, такими як: І. Горчакова, Н. Касьянова, Г. Плясова, М. Прихожан, Г. Сатаєва, Н. Толстих, Р. Уленгова та українськими: С. Харченко, Г. Хархан.

Питання системи сімейних цінностей і ціннісних орієнтацій у вітчизняній науковій літературі отримало свій розвиток у роботах О. Бесчетнової, Л. Левиної, Л. Савінова, Т. Свадьбіної, Т. Оксенченка та інших. Значимість сім'ї в системі ціннісних орієнтацій особистості розроблялася в дослідженнях А. Акчуріна, А. Антонова, Ю. Гаспаряна, Т. Гурко, М. Дуєнді, А. Єлізарової, І. Кона, М. Краснової, Н. Марківської, М. Панкратова, В. Раміх, Н. Семенової, Л. Сологуб та інших); у сфері батьківства (В. Бойко, І. Івченко, О. Ісупова, В. Медков, Н. Пушкарьова, Г. Філіпова та інші); у сфері шлюбно-сімейних ролей (М. Арутюнян, І. Бестужев-Лада, Л. Бондаренко, О. Здравомислова, З. Янкова та інші); у сфері шлюбу (І. Голод, В. Лісовський, М. Мацковський, Т. Поспелова, Е. Рибалка та інші) Проблему формування сімейних цінностей вивчали І. Андрєєва, А. Антонов, Т. Афанасьєва, К. Вітьок, О. Вишневський, Е. Васильєва, А. Волков, Ю. Гаспарян, В. Єлізаров, Г. Герасимович, Н. Губанов, Т. Гурко, С. Дармодехін, М. Денисенко, А. Добрович, І. Кон, Г. Клімантова, А. Кузьмін, В. Лісовський, Є. Мар'ясіс, М. Медков, В. Меньшутін, Г. Могилевська, Б. Расел, Ю. Рюриків, Н. Рімашевський, В. Сисенко, П. Старожицька, О. Стельнікова, Г. Царегородцев, А. Шмельов та інші.

Цінності, які лежать в основі підготовки молоді до сімейного життя, містять біологічні, психологічні та культурні ціннісні орієнтації, які викликають інтерес у молодій людині протилежної статі та створюють спрямованість в діяльності, що має на меті створення сім'ї [4, с.144].

Як зазначає Р. Уленгова, сімейні цінності можна розподілити на три групи:

- цінності, що пов'язані зі шлюбом (цінність шлюбу, цінність рівноправ'я подружжя, цінність домінування одного з них, цінності різноманітних статевих ролей у сім'ї, цінність міжособистісних комунікацій між подружжям, стосунків взаємопідтримки та взаєморозуміння подружжя;

- цінності, пов'язані з батьківством (цінність дітей, яка містить в собі цінність багатодітності або малодітності, а також цінність виховання та соціалізації дітей у сім'ї);

- цінності, які пов'язані з родинними зв'язками (цінність наявності родичів (наприклад, братів, сестер), цінність взаємодії між родичами [3, с. 11].

На думку дослідниці, сімейні цінності – це позитивні та негативні показники значущості об'єктів, які стосуються заснованої на єдиній спільній діяльності спільності людей, пов'язаних узами шлюбу-батьківства-родинності, у зв'язку із залученістю цих об'єктів у сферу людської життєдіяльності,

людськими інтересами, потребами, соціальними взаєминами [3, с. 9].

Однією з сімейних цінностей є злагода. Дефіцит злагоди у багатьох сферах життя українського суспільства породжує невирішені конфлікти, що найчастіше слугують однією з причин розпаду сім'ї. Нині відбувається процес деградації соціального інституту сім'ї, розрив сімейних зв'язків, руйнація сімейних цінностей, розхитування сімейних підвалин та сімейно-моральних традицій.

Більшість дітей-сиріт не має уявлення про те, що таке сімейна злагода, через власний негативний досвід перебування у сім'ї, особливо в ранньому дитинстві, коли загострюється потреба в уважному та доброзичливому ставленні з боку дорослих, у теплих емоційних контактах.

Найбільш фундаментально поняття “злагода” досліджено в філософії та соціології, про що свідчать праці Аристотеля, М. Аргала, М. Акуляча, Р. Бейліса, М. Вебера, С. Ефірова, М. Ковалевського, В. Михайлова, В. Ніколенка, Т. Ньюома, М. Охотнікової, Парсонса, Д. Роулса, П. Сорокіна, Г. Тарда, Д. Штикова, Г. Хоманса, Е. Шрьоднгера та інших.

Злагода аналізується як найважливіший фактор громадянського миру і розглядається переважно крізь призму теорій рівності, справедливості, виступає як універсальний суспільний феномен. Як підкреслює Г. Денисовський, “проблема соціальної злагоди є, мабуть, однією з найбільш актуальних проблем будь-якого суспільства, оскільки саме соціальна злагода багато в чому визначає динаміку розвитку суспільства, його цілісність і благополуччя” [2, с. 7].

Змістове наповнення поняття “злагода” знаходить відображення у філософії, соціології, політології, психології, а також у педагогіці. Необхідність теоретичного дослідження поняття “злагода” визначена проблемою взаємообумовленості та тотожності суміжних із ним понять. Категоріальне поле злагоди утворюють концепти: єдність, інтеграція, солідарність, згуртованість, стабільність, стійкість, порядок, цілісність [1, с. 44]. Тільки життя у сім'ї, в якій панує злагода, сприяє створенню спільних звичок і традицій, також формуванню таких сімейних цінностей як взаємна любов та вірність, повага, щастя, єдність у стосунках, піклування один про одного, співчуття, відповідальність за свою дитину, вдячність та гідність. Саме на таких цінностях ґрунтується міцність сім'ї.

Проблема злагоди як однієї із сімейних цінностей досі не отримала теоретичного вирішення та методичного забезпечення. Як свідчить досвід, питанню формування злагоди як сімейної цінності у вихованців інтернатних закладів дітей-сиріт у психології та педагогіці уваги практично не приділялося, тому ця проблема залишається актуальною. Отже, масштабні дослідження довели, що проблеми створення сім'ї у випускників інтернатних закладів стоять гостріше, ніж у їхніх ровесників, які проживають у сім'ях.

Завершуючи, слід акцентувати на тому, що сприятливі умови для формування сімейних цінностей у вихованців інтернатних закладів потрібно створювати під час спеціального корекційно-педагогічного впливу. Подальшого дослідження потребує питання методики формування уявлень вихованців інтернатних закладів про сім'ю з урахуванням нинішніх молодіжних цінностей. Одним із важливих етапів вирішення цієї проблеми

може слугувати аналіз факторів формування сімейних цінностей у молодого покоління, що вступає у фазу створення сім'ї, її способу життя та стосунків у родині.

Список використаної літератури

1. Охотникова М. М. Согласие как социальный процесс в трансформирующемся обществе : дисс. ... д-ра социол. наук : 22.00.04. / Мария Михайловна Охотникова. – Тюмень, 2000. – 377 с.
2. Социальное согласие в современном мире / [отв. ред. Г. М. Денисовский]. – М. : Центр общечеловеческих ценностей, 2000 – 144 с.
3. Уленгова Р. Б. Формирование семейных ценностей у детей-сирот средствами АРТ-педагогике в условиях детского дома : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Регина Борисовна Уленгова. – Казань, 2008. – 21 с.
4. Федулова А. Б. Семья и семейные ценности: Философско-аксиологический анализ : дисс. ... канд. филос. наук : 09.00.11. / Анна Борисовна Федулова. – Архангельск, 2003. – 252 с.

В. В. Мачуський,
м. Київ

**СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ
У ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ**

У статті розглянуто вихідні положення щодо компетентнісного підходу, викладені у працях вітчизняних і зарубіжних учених.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентність, ключові компетентності, базові компетентності, досвід.

Реформування системи освіти в Україні – це підвалини національного і духовного відродження суспільства, гідного виховання молодого покоління, поступу вітчизняної науки і техніки в напрямку світових стандартів та вимог. Освітнянський прогрес та поступ є основою для успішного становлення державності і процесів демократизації суспільства в українському просторі, а в концептуальному змісті – авангардом держави заради її майбутнього. Основною тенденцією нині є впровадження у педагогічну практику компетентнісно-орієнтованої освіти, яка сприяє набуттю учнями компетентностей, необхідних у житті.

Наукове осмислення категоріального апарату компетентнісного підходу в освіті, розробленого вітчизняними (А. Маркова, Л. Мітіна, Н. Кузьміна та інші) і зарубіжними науковцями (Дж. Равен, Р. Уайт, Д. Хаймс та інші), дало змогу умовно окреслити й схарактеризувати чотири етапи його становлення: перший (1960–1970 рр.) – зародження ідеї цього підходу; другий – (1970–1990 рр.) – поширення його ідей у різних освітніх галузях; третій (1990–1996 рр.) – розширення спектру педагогічних досліджень на компетентнісній основі; четвертий (1996 р. і дотепер) – подальше розширення кола наукових інтересів багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо розробки концептуальних засад компетентнісного підходу, зокрема, визначення сукупності ключових компетентностей і фігурування їх у відповідних освітніх нормативних